

Start Document Profielwerkstuk

Antropologie van Taal

De antropologische studie van taal analyseert hoe taal als hulpbron dient voor sociale actoren en gemeenschappen. In deze benadering is er de opvatting dat taal en sociaal-culturele werelden niet los van elkaar te beschouwen zijn. We kijken bijvoorbeeld hoe mensen taal gebruiken om machtsrelaties vorm te geven, hoe taal bijdraagt aan het bouwen van sociale werelden en hoe taal en identiteit met elkaar verweven zijn. Ook is er aandacht voor de rol van taal in (populaire) media.

Onderwerp: Vluchtelingen en de Nederlandse taal. Noodzakelijk voor goede integratie?

Er zijn al vele eeuwen mensen op de vlucht voor oorlog en geweld, maar nog niet eerder in de aantallen die we tegenwoordig zien. Volgens statistieken van de UNHCR zijn er zo'n 21,3 miljoen vluchtelingen, waarvan meer dan de helft kinderen onder de 18 jaar is (UNHCR 2016). Nederland heeft in 2015 ongeveer 43.000 eerste asielaanvragen ontvangen, waarvan ongeveer 70% is goedgekeurd (IND 2015).

Wanneer de aanvraag is goedgekeurd ontvangt een asielzoeker een tijdelijke vergunning van 5 jaar, waar verschillende rechten en plichten bij horen ten aanzien van inburgering: het leren van de Nederlandse taal en de regels en gewoonten in Nederland. Het idee hierachter is dat het leren van een taal door vreemdelingen participatie en integratie in de Nederlandse samenleving bevordert, waardoor het onder andere gemakkelijker is om een baan te zoeken of een opleiding te volgen. Dat het spreken van een taal belangrijk is wanneer je in een nieuw land arriveert, of dit nu als

vluchteling is, als migrant, of zelfs als toerist, zal niemand ontkennen. Interessanter voor antropologen is de vraag, waarom is taal dan zo belangrijk?

In Nederland leven we in een multiculturele samenleving (Amsterdam alleen al kent ongeveer 177 nationaliteiten!) die internationaal georiënteerd is, waarbij steeds meer mensen Engels spreken. Tevens zijn we sinds 1958 onderdeel zijn van de Europese Unie waarin op dit moment 24 officiële talen worden gesproken. *Waarom* hechten we dan zo'n belang aan de Nederlandse taal? *Wat* doet het kunnen spreken van de Nederlandse taal met onze sociale relaties? En *hoe* leidt dit dan tot een betere integratie?

Wat we weten is dat taal ons helpt de wereld begrijpelijker te maken en dat er een intrinsieke verbinding is tussen de beleveniswereld van een mens en de taal die daar bij hoort. Mensen ontwikkelen taalkundige hulpmiddelen om taken uit te voeren, waardoor de taal een belangrijke vorm van kennis is ten aanzien van de ideeën van mensen over hun wereld (Whorf in Eriksen 2010: 240). Om dit te begrijpen kan je bijvoorbeeld kijken naar hoe mensen classificaties gebruiken in hun taal. Classificatie - in de antropologische zin van het woord - houdt in dat objecten, mensen, dieren en andere fenomenen ingedeeld worden in overeenstemming met sociale vooraf vastgestelde categorieën of types (Eriksen 210: 246). Een voorbeeld: In Nederland worden honden en katten niet gegeten, maar varkens en kippen

wel. Honden en katten zijn dus *niet-eetbare* dieren, terwijl varkens en kippen *eetbare* dieren zijn. Deze classificatie van wel of niet eetbaar is echter niet overal op de wereld hetzelfde. In veel Aziatische landen is hond bijvoorbeeld een delicatessen en voor moslims is een varken *haram* (onrein/verboden), dus juist niet eetbaar. Een taal echt leren kennen, betekent dus niet alleen dat je woorden moet kunnen vertalen, je moet ook begrijpen wat de culturele betekenis van een woord is. Dit is één van de redenen waarom het zo interessant om naar taal te kijken vanuit antropologisch perspectief.

Mogelijke onderzoeksvragen

De onderzoeksvraag is de essentie van elk onderzoek. Door voor een bepaald soort onderzoeksvraag te kiezen, kies je ook welk type onderzoek je gaat doen (bijvoorbeeld beschrijvend, vergelijkend of explorierend). Dit heeft weer invloed op de onderzoeksmethode(s) die je kunt kiezen om een antwoord te vinden op je vraag.

- ❖ Welke ideeën hebben Nederlanders over het belang van het leren van de Nederlandse taal voor de integratie van vluchtelingen? Kan je bijvoorbeeld een 'Nederlander' zijn/worden zonder de Nederlandse taal te kennen?
- ❖ Welke problemen in vertalen ondervinden vluchtelingen tijdens het leren van de Nederlandse taal?
- ❖ Hoe leren vluchtelingen in Nederland de Nederlandse taal? Welke sociale relaties zijn daarbij belangrijk?
- ❖ Wat zeggen bestaande classificaties met betrekking tot vluchtelingen en Nederlanders (bijvoorbeeld vluchteling – statushouder – asielzoeker / allochtoon – buitenlander – vreemdeling – autochtoon) over de manier waarop Nederlanders onze samenleving indelen?

Methodologie

Welke onderzoeksmethode je kiest, is onder meer afhankelijk van datgene wat je wilt onderzoeken. Houd dus bij het kiezen van een onderzoeksmethode goed in gedachte wat je wilt weten en van wie. Kies vervolgens de methode die het best bij jouw onderzoeksvraag past. Denk ook na over de praktische insteek van je gekozen methode. Participerend observeren is bijvoorbeeld niet in elke setting mogelijk. Je kunt ook onderzoeksmethoden combineren, bijvoorbeeld door te kijken of de uitspraken in een interview overeen komen met het gedrag dat je respondent vertoont.

Discoursanalyse:

Een discours is een gesprek/conversatie, met name de zaken die onderwerp van gesprek zijn in een bepaalde periode, bij een bepaalde groep. Als je wilt kijken naar de rol van taal binnen een onderzoek, kan het dus interessant zijn om te kijken hoe er gesproken wordt over een bepaald onderwerp en of er door verschillende groepen op verschillende manieren over gesproken wordt.

Interviews:

Je kan interviews af gaan nemen bij een aantal mensen die behoort tot jouw onderzoeksgroep. Je kan hiervoor van tevoren een complete vragenlijst opstellen (gestructureerd), of aan de hand van een aantal kortere vragen/onderwerpen de persoon zijn of haar verhaal laten vertellen (ongestructureerd/semi-gestructureerd).

Literatuuronderzoek:

Zie hieronder enkele literatuursuggesties, maar ga ook zelf op zoek naar literatuur. Wat voor ideeën en theorieën hebben andere auteurs al over je gekozen onderwerp? Met wie ben je het wel en niet eens, waarover is er nog niet gesproken? Een literatuuronderzoek kan je helpen om meer te weten te komen over je onderwerp en ook om te ontdekken wat eigenlijk nog niet (zo veel) onderzocht is.

Observatie/Participatie:

Antropologen staan bekend om het doen van langdurig veldwerk, waarbij we proberen ons zo veel mogelijk in onze onderzoeksgroep te verplaatsen, zodat we goed kunnen begrijpen wat zij ervaren, voelen en denken. *Going native*, zeggen we ook wel eens. De methode die hierbij hoort is participierend observeren: je gaat kijken naar de mensen die je onderzoekt, en ook met ze meedoen.

Literatuur

Eriksen, T.H.

2010 *Small Places, Large Issues. An Introduction to Social and Cultural Anthropology*. Pluto Press: London, New York [1995]

IND

2015 *De IND in 2015 – Jaarverslag*. IND: Amsterdam

UNHCR

2016 *Figures at a Glance*. <http://www.unhcr.org/figures-at-a-glance.html> (22-06-2016)

Suggesties literatuur/links

- ❖ Ehlich, K. (2010). Transnationaliteit: Europese talen, literaturen en culturen in het perspectief van een postnationale horizon. *Internationale Neerlandistiek*, 48(4), 11-21.
- ❖ Eriksen, T.H. (2010 of 2015) Hoofdstuk *Language and Cognition* in: *Small Places, Large Issues. An Introduction to Social and Cultural Anthropology*. Pluto Press: London, New York [1995]
- ❖ <https://decorrespondent.nl/3630/Waar-een-vluchteling-die-Nederlands-wil-leren-tegenaan-loopt/791762626380-7f517777>
- ❖ <https://ind.nl>
- ❖ <http://www.hetbeginmettaal.nl/>
- ❖ <http://www.nrc.nl/handelsblad/2015/09/05/taal-telt-zwaarder-dan-identiteit-1529938>
- ❖ <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/nieuw-in-nederland/vraag-en-antwoord/hoek-kan-ik-de-nederlandse-taal-leren>